Greek — What are the Barriers to Open Culture?
Translation by Vasiliki Psaridou

The original English version is the authoritative version on which this unofficial translation is based.

What are the Barriers to Open Culture?

ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΕΜΠΟΔΙΑ ΣΤΟΝ ΑΝΟΙΧΤΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ?

Μια αναφορά από την Creative Commons - 22 Ιουλίου 2022

Αυτή η έκθεση έχει προετοιμαστεί από την Brigitte Vézina, Διευθύντρια Πολιτικής και Ανοιχτού Πολιτισμού, Creative Commons. Η Camille Françoise, Open Culture Manager, ο Ony Anuken, Υπεύθυνος Επικοινωνιών και Καμπανιας και ο Dee Harris, πρώην Διευθυντής Επικοινωνιών, Creative Commons, συνέβαλαν όλοι στην ανάπτυξη της σειράς vlog Open Culture VOICES. Διάταξη από τον Connor Benedict, Συντονιστής Ανοιχτού Πολιτισμού. Αυτή η έκθεση επωφελήθηκε από την αναθεώρηση του προσωπικού της CC, συμπεριλαμβανομένων των Camille Françoise, Ony Anukem, Nate Angell, Διευθύντρια Επικοινωνιών, Kat Walsh, Γενική Σύμβουλος, Jennryn Wetzler, Διευθύντρια Μάθησης και Κατάρτισης, και Yuanxiao Xu, Σύμβουλος, καθώς και αρκετοί μέλη της κοινότητας CC, συμπεριλαμβανομένων των Željko Blaće, Bettina Fabos, Shanna Hollich, Revekka Kefalea, Iolanda Pensa και Heidi Raatz.

Σε όλο τον κόσμο, πολλά ιδρύματα πολιτιστικής κληρονομιάς, όπως γκαλερί, βιβλιοθήκες, αρχεία και μουσεία (GLAM), αντιμετωπίζουν εμπόδια στο άνοιγμα των συλλογών τους και ενώ οι λόγοι είναι πολλοί και ποικίλοι, τα εμπόδια μπορούν να συγκεντρωθούν σε τρεις κύριες κατηγορίες: χρήματα , άνθρωποι και πολιτική. Αναφορικά με το «χρήματα», η έλλειψη πόρων και ο φόβος απώλειας εσόδων από την αδειοδότηση αποτελούν τα κύρια εμπόδια στο άνοιγμα. Όσον αφορά τους «ανθρώπους», η έλλειψη πόρων προσωπικού, η έλλειψη εφαρμοστέων γνώσεων και δεξιοτήτων, μαζί με μια σειρά από γενικά αδικαιολόγητες ανησυχίες και αποστροφή κινδύνου, συμβάλλουν στη δημιουργία πρόσθετων φραγμών. Τέλος, όσον αφορά την «πολιτική», μια πολύπλοκη και απαρχαιωμένη πολιτική και νομικό πλαίσιο —ιδίως τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας— και η απουσία ενός θετικού πλαισίου πολιτικής που να ενθαρρύνει το άνοιγμα, αποτελούν ένα ακόμη σύνολο φραγμών. Σε παγκόσμιο επίπεδο, οι ανισότητες και το ψηφιακό χάσμα διασπούν το τοπίο του GLAM.

Την τελευταία δεκαετία, το ανοιχτό κίνημα έχει αποκτήσει απίστευτη δυναμική στον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς, που καταλύθηκε κυρίως από τη δημιουργία του Creative Commons (CC) Σήμα Δημόσιου Τομέα και επηρεάστηκε από την πρωτοποριακή δημοσίευση του Το πρόβλημα της Κίτρινης Γαλακτοπαραγωγής. Αυτό οδήγησε στην εμφάνιση του «ανοιχτού GLAM», ενός κινήματος που προωθεί την ανοιχτή πρόσβαση, την κοινή χρήση και την επαναχρησιμοποίηση των συλλογών των

ιδρυμάτων πολιτιστικής κληρονομιάς στο ψηφιακό περιβάλλον. Η Open GLAM Survey, την οποία επιμελήθηκαν οι Andrea Wallace και Douglas McCarthy, επιβεβαιώνει αυτή την πρόοδο και καταγράφει τα ιδρύματα που δημοσιεύουν ανοιχτά ψηφιακές εικόνες αντικειμένων στις συλλογές τους. Στο CC προτιμάμε τον όρο «ανοιχτή κουλτούρα» από το ανοιχτό GLAM, όπου το «GLAM» σημαίνει γκαλερί, βιβλιοθήκες, αρχεία και μουσεία. Η ανοιχτή κουλτούρα δεν είναι μόνο πιο εύκολα κατανοητή (δεν περιλαμβάνει ακρωνύμιο), είναι επίσης ευρύτερη καθώς οραματίζεται την ανοιχτή κοινή χρήση της πολιτιστικής κληρονομιάς ως μια συμμετοχική εμπειρία σε ένα σύστημα που περιλαμβάνει GLAM αλλά και τους χρήστες τους, τις κοινότητές τους, εμπορικές οντότητες και ιδρύματα του μη κερδοσκοπικού τομέα, καθώς και το κοινωνικό σύνολο. Τούτου λεχθέντος, χρησιμοποιούμε το αρκτικόλεξο GLAM σε αυτό το έγγραφο για να αναφερθούμε συλλογικά σε ιδρύματα πολιτιστικής κληρονομιάς. Δύο λόγοι μπορεί να εξηγήσουν αυτόν τον νέο ενθουσιασμό: (1) διαπιστώνεται όλο και περισσότερο ότι η αποστολή των ιδρυμάτων πολιτιστικής κληρονομιάς να παρέχουν πρόσβαση σε συλλογές ευθυγραμμίζεται απόλυτα με το «ανοιχτό» ιδανικό της ελεύθερης και απεριόριστης πρόσβασης στη γνώση και τον πολιτισμό. (2) Προκειμένου να παραμείνουν σχετικοί με το κοινό του 21ου αιώνα, τα GLAM γνωρίζουν ότι πρέπει να επιδεικνύουν ισχυρή παρουσία στο διαδίκτυο καθώς και να παρέχουν στους χρήστες τα μέσα για να αλληλεπιδρούν με συλλογές με μη παραδοσιακούς τρόπους. Αν και αυτά τα βήματα είναι αξιοσημείωτα, στην πραγματικότητα μόνο ένα μικρό κλάσμα των GLAM του κόσμου μοιράζονται τις συλλογές τους ανοιχτά: μια εκτίμηση τοποθετεί αυτό το κλάσμα σε λιγότερο από 1%.2 Η συντριπτική πλειονότητα συνεχίζει να αντιμετωπίζει ένα πλήθος φραγμών στο να αγκαλιάσει την ανοικτή πρόσβαση και, ως συνέπεια, να συνεισφέρει πλήρως σε πιο δίκαιες, ποικιλόμορφες και ακμάζουσες κοινωνίες. Σε αυτό το έγγραφο, διερευνούμε αυτά τα εμπόδια στην ανοιχτή κουλτούρα προκειμένου να κατανοήσουμε καλύτερα την υποστήριξη που μπορεί να προσφέρει το Creative Commons σε ιδρύματα που επιθυμούν να ξεκινήσουν το ταξίδι τους προς το άνοιγμα και την καλύτερη ανταλλαγή της πολιτιστικής κληρονομιάς. Αυτό το έγγραφο προέρχεται από το vlog CC Open Culture VOICES, μια σειρά συνεντεύξεων από ειδικούς στο κίνημα ανοιχτού πολιτισμού.3 Όλα τα ονόματα, οι τίτλοι, οι σχέσεις και οι χώρες των ειδικών παρατίθενται στο τέλος αυτού του εγγράφου για αναφορά. Επίσης αντλεί και παραθέτει απευθείας αποσπάσματα από τα εμπόδια στην ανοικτή πρόσβαση · Open GLAM (μέρος του "Προς μια Διακήρυξη για την Ανοικτή Πρόσβαση στην Πολιτιστική Κληρονομιά") της Andrea Wallace. Με βάση προηγούμενες έρευνες (βλ. λίστα στο τέλος αυτής της έκθεσης στην ενότητα Πηγές και περαιτέρω ανάγνωση) και μέσω διαβουλεύσεων και ακρόασης ειδικών στον τομέα, εντοπίσαμε τρεις κύριες ομάδες φραγμών: χρήματα, άτομα και πολιτική. Αυτή η έκθεση μπορεί να ενδιαφέρει τα μέλη του Παγκόσμιου Δικτύου CC, την κοινότητα ανοιχτής κουλτούρας / ανοιχτής GLAM, τους επαγγελματίες του GLAM, τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής και οποιονδήποτε ενδιαφέρεται να υποστηρίξει την ανοικτή πρόσβαση και την καλύτερη ανταλλαγή της πολιτιστικής κληρονομιάς σε όλο τον κόσμο.

2 Andrea Wallace, Critical Open GLAM: Προς [Κατάλληλη] Ανοιχτή Πρόσβαση για την Πολιτιστική Κληρονομιά,, 2020.

3 Τα αποσπάσματα του vlog έχουν υποστεί ελεύθερα επεξεργασία για λόγους συντομίας, ροής και περιεκτικότητας.

ΧΡΗΜΑΤΑ

ΕΛΛΕΙΨΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ

Όπως υπογράμμισαν οι ειδικοί, το άνοιγμα είναι ακριβό. Από τον εξοπλισμό ψηφιοποίησης έως την υποδομή, μέχρι την προετοιμασία και τη διαχείριση δεδομένων, καθώς και τις διαδικασίες και τις ροές εργασιών διαχείρισης αδειών και δικαιωμάτων, το κόστος αθροίζεται. Με τις περισσότερες GLAM να υποφέρουν από ανεπαρκή χρηματοδότηση και τεταμένους προϋπολογισμούς λειτουργίας, η έλλειψη οικονομικών μέσων είναι ένα από τα κύρια εμπόδια για τη βιώσιμη διατήρηση ανοιχτών συλλογών.

Τι λένε οι ειδικοί:

Andrea Wallace: «Η ψηφιοποίηση είναι ακριβή και μπορεί να εξαρτάται από το κόστος της τεχνολογίας, της εργασίας, της τεχνογνωσίας, της εσωτερικής και εξωτερικής ψηφιακής υποδομής και της αποθήκευσης, της διατήρησης και της διαχείρισής της. Αυτές οι δαπάνες είναι συνεχείς και απαιτούν σημαντικές επενδύσεις για να συμβαδίζουν με τις εξελίξεις στις νέες τεχνολογίες και τις μορφές δέσμευσης. Με τη μείωση των ροών χρηματοδότησης, οι GLAM διστάζουν να εγκαταλείψουν οποιαδήποτε έσοδα (όσο μικρά) που μπορούν να υποστηρίξουν προγράμματα ψηφιοποίησης, συμπεριλαμβανομένης της αδειοδότησης».

Jonathan Hernandez: «Ένα από αυτά τα εμπόδια είναι η χρηματοδότηση. Οι οικονομικοί πόροι είναι σημαντικοί για τη διατήρηση των έργων ψηφιοποίησης, επειδή αυτή η διαδικασία περιλαμβάνει επίσης προετοιμασία και διαχείριση δεδομένων, καθώς και τη διατήρηση μιας ψηφιακής παρουσίας, τα οποία όλα μπορεί να είναι δαπανηρά, ειδικά για μικρότερα GLAM που δεν διαθέτουν πόρους. Επιπλέον, ορισμένα ιδρύματα φοβούνται μερικές φορές ότι η έκδοση συλλογών μπορεί να καταλήξει να επηρεάσει ορισμένα επιχειρηματικά μοντέλα».

Patricia Diaz Rubio: «Το πλαίσιο της Χιλής δεν είναι πολύ διαφορετικό από τις υπόλοιπες χώρες της Λατινικής Αμερικής όπου οι πόροι για τα GLAM και τους επαγγελματίες τους είναι πολύ περιορισμένοι. Τα έργα ψηφιοποίησης, διάδοσης και ανοιχτής πρόσβασης είναι πολύ δύσκολο να αναπτυχθούν υπό αυτές τις συνθήκες».

Julia Pagel: «Σαφώς μας λείπουν […] πόροι για να αναπτύξουμε, να ενημερώσουμε και να δημιουργήσουμε την απαραίτητη υποδομή για να υποστηρίξουμε το άνοιγμα των GLAM».

Neal Stimler: «Υπάρχει μια εσφαλμένη αντίληψη ότι το ανοιχτό GLAM είναι ένα έργο και όχι ένα συνεχιζόμενο πρόγραμμα που απαιτεί συνεχή ενεργοποίηση, οικονομικές και εργατικές επενδύσεις από το ίδρυμα για να είναι επιτυχές. Το Open GLAM δεν είναι μια εφάπαξ πρωτοβουλία "ρυθμίστε το και ξεχάστε το". Σχεδιάστε για το μέλλον του ανοικτού σας προγράμματος GLAM κατά την έναρξη και ετοιμαστείτε να αφιερώσετε τακτικά πόρους, χρόνο και ανθρώπους για τη συνεχή υγεία και βιωσιμότητά του.»

ΦΟΒΟΣ ΑΠΩΛΕΙΑΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΔΩΡΕΑΝ ΟΔΗΓΗΣΗ

ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ

Οι περικοπές του προϋπολογισμού, η ανακατανομή πόρων και το γενικά χαμηλό επίπεδο χρηματοδότησης για τον πολιτιστικό τομέα συμβάλλουν στη δεινή οικονομική κατάσταση πολλών GLAM. Κάποιοι βρίσκονται υπό απίστευτη πίεση να δημιουργήσουν έσοδα προκειμένου να παραμείνουν στη δραστηριότητα. Πολλοί καταφεύγουν στην αδειοδότηση του ψηφιοποιημένου περιεχομένου των συλλογών τους, ακόμη και του υλικού του δημόσιου τομέα, ως τρόπο διασφάλισης της οικονομικής βιωσιμότητας. Ωστόσο, σύμφωνα με ειδικούς και πολλές μελέτες 4, τα παραδοσιακά μοντέλα αδειοδότησης δεν είναι οικονομικά αποδοτικά και καταλήγουν να εξαντλούν τους πόρους.

Τι λένε οι ειδικοί:

Douglas McCarthy: «Από την πανδημία του COVID-19, ακόμη περισσότερο από πριν, υπάρχει αυξανόμενη οικονομική πίεση στα ιδρύματα να δημιουργήσουν έσοδα από τις ψηφιακές συλλογές τους, είτε πρόκειται για δημόσιο τομέα είτε για πνευματικά δικαιώματα.

Katie Eagleton: «Είναι πολύ, πολύ δύσκολο για τα ιδρύματα να εγκαταλείψουν ακόμη και πολύ μικρά ποσά εισοδήματος εάν η οικονομική τους κατάσταση σημαίνει ότι το χρειάζονται πραγματικά και βασίζονται σε αυτό».

Neal Stimler: «Υπάρχει μια εσφαλμένη πεποίθηση ότι οι ανοιχτές πρωτοβουλίες GLAM αποτρέπουν τη συμμετοχή των ιδρυμάτων και εμποδίζουν τα έσοδα. Τα προγράμματα Open GLAM αυξάνουν τη δέσμευση και μπορούν να επιτρέψουν νέους τύπους δημιουργίας εσόδων μέσω συμπράξεις συνεργασίας και ανάπτυξης νέων προϊόντων που υποστηρίζουν τη διαρκή ύπαρξη και εξυπηρέτηση του ιδρύματος στα ενδιαφερόμενα μέρη του».

Alwaleed Alkhaja: «Ένα από τα ζητήματα που έχουμε με το άνοιγμα του GLAM είναι η εξισορρόπηση των εμπορικών συμφερόντων με τις δημόσιες ανάγκες. Επομένως, οι θεσμοί πρέπει να σκεφτούν τη βιωσιμότητα, για το πώς να μην έχουν απαραίτητα κέρδη αλλά τουλάχιστον να καλύπτουν το κόστος».

Mariana Ziku: «Στο παρελθόν [οι φραγμοί] σχετίζονταν περισσότερο με ανησυχίες όπως η απώλεια κέρδους για την εμπορική εκμετάλλευση δικαιωμάτων επί των φυσικών συλλογών ή η δημιουργία εσόδων από συλλογές για την άμεση αύξηση των εσόδων. Ωστόσο, αυτό δεν συμβαίνει κυρίως τώρα, επειδή αυτές οι στρατηγικές πραγματικά δεν έχουν δημιουργήσει πολλά έσοδα τουλάχιστον για την ψηφιακή κληρονομιά και την πλειονότητα των πολιτιστικών ιδρυμάτων».

Dafydd Tudur: «Ένα άλλο εμπόδιο που γίνεται αντιληπτό είναι ότι [τα GLAM] χάνουν ευκαιρίες να παράγουν έσοδα από τις συλλογές. Πρέπει να εξετάσουμε προσεκτικά ποιο είναι το πραγματικό κόστος της εμπορευματοποίησης των συλλογών. το κόστος για εμάς ως οργανισμούς. Και επίσης: ποιο είναι το καθαρό κέρδος που προκύπτει από αυτά. Και μετά, αφού λάβουμε υπόψη αυτά τα πράγματα, πρέπει να εξετάσουμε την αξία που δίνουμε στο να ακολουθήσουμε το άλλο μονοπάτι και να είμαστε ανοιχτοί, και πώς συγκρίνονται τα δύο. Συχνά θα ανακαλύπτουμε ότι τα οφέλη από το να είμαστε ανοιχτοί με τις συλλογές υπερτερούν του επιπέδου της επένδυσης και του κόστους και το κέρδος που

προκύπτει τελικά από τη δημιουργία εισοδήματος, την πώληση και τον έλεγχο της χρήσης συλλογών που διαφορετικά θα μπορούσαν να είναι ανοιχτές».

Merete Sanderhoff: «Πρόσφατα άκουσα μια φράση από έναν περιβαλλοντικό ακτιβιστή που ονομάζεται Gus Speth […] Είπε κάτι για τα κύρια εμπόδια στην επίλυση της κλιματικής κρίσης και είπε «καλά πίστευα ότι τα μεγάλα προβλήματα που έχουμε είναι η απώλεια της βιοποικιλότητας και κατάρρευση του οικοσυστήματος […]' αλλά είχε καταλήξει στο συμπέρασμα ότι τα πραγματικά προβλήματα είναι ο εγωισμός, η απληστία και η απάθεια […]. Για τον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς, ορισμένα από τα ίδια πράγματα εμποδίζουν την καλή ανάπτυξη. Αυτό δεν σημαίνει σε καμία περίπτωση ότι τα ιδρύματα πολιτιστικής κληρονομιάς είναι εγωιστικά ή άπληστα, αλλά ζούμε κάτω από ορισμένες πολύ άκαμπτες οικονομικές δομές που μας αναγκάζουν να βγάζουμε χρήματα από τους χρήστες μας, ενώ νομίζω ότι η πολιτιστική κληρονομιά έχει πολύ μεγαλύτερη αξία ως ανοιχτός πόρος. Αλλά ορίζουμε την αξία με νομισματικούς όρους αντί να εξετάζουμε άλλους τύπους αξίας και αντίκτυπου».

Simon Tanner: «Υπάρχει επίσης η πλάνη του χαμένου εισοδήματος».

Martine Denoyelle: «Υπάρχουν πολλά [εμπόδια] σε πολλά επίπεδα. Θα τονίσω ιδιαίτερα την οικονομική πτυχή, δηλαδή τον φόβο απώλειας εσόδων από την πώληση αναπαραγωγών. Ωστόσο, γνωρίζουμε εκ πείρας ότι το μερίδιο των πόρων που παράγονται μέσω της πληρωμής εικόνων είναι μικρό και συχνά δεν καλύπτει τις δαπάνες μόνιμου προσωπικού για τη διαχείριση δικαιωμάτων εικόνας. Το 2019, στη Γαλλία, μια έκθεση του Cour des Comptes [Ελεγκτικό Συνέδριο] τόνιζε ότι η πώληση αντιγράφων «δεν αποτελεί σημαντικό διακύβευμα για τα μουσεία». Επομένως, αυτό είναι όλο και λιγότερο έγκυρο επιχείρημα».

Stéphane Chantalat: «[Ένα εμπόδιο είναι] η ισχυρή ιδέα ότι η πώληση εικόνων θα μπορούσε να αποτελέσει μια συνεχή και σταθερή πηγή εισοδήματος που μπορεί να εξισορροπήσει το σημαντικό κόστος της ψηφιοποίησης και της φωτογράφισης των αντικειμένων. Αυτή είναι συνήθως μια εσφαλμένη αντίληψη που απαιτεί, προτού υποστηριχθεί, μια πολύ λεπτομερή προκαταρκτική ανάλυση των πιθανών εσόδων που προκύπτουν από την πώληση των εικόνων καθώς και προβολή των πιθανών χρήσεών τους σε εκδόσεις, εκθέσεις κ.λπ. Η τιμή δημόσιας αγοράς, που είναι συχνά απαγορευτικό, ιδιαίτερα για ερασιτέχνες, φοιτητές και ερευνητές, περιορίζει επίσης τη διάδοση ερευνητικών έργων ή δημοσιεύσεων που θα επέτρεπαν την προβολή ολόκληρων τμημάτων συλλογών που συχνά δεν είναι ορατές».

ΣΥΜΒΑΤΙΚΑ ΚΛΕΙΔΩΜΑΤΑ

Όπως είδαμε, η ψηφιοποίηση και η διάδοση ανοιχτής πρόσβασης συνεπάγονται πολύ υψηλό κόστος. Οι ειδικοί ανησυχούν ότι πολλές GLAM επιλέγουν να συνάψουν συμβατικές ρυθμίσεις με κερδοσκοπικές οντότητες (διαδικτυακές πλατφόρμες, εμπορικοί εκδότες, πρακτορεία αδειοδότησης εικόνων και βιβλιοθήκες, κ.λπ.) που επιβαρύνονται με τέτοιο κόστος. Τις περισσότερες φορές, τέτοιες συμφωνίες περιλαμβάνουν περιοριστικές ρήτρες που εμποδίζουν τις GLAM να αποδεσμεύουν τις συλλογές τους σε ανοιχτή πρόσβαση ως μέρος της στρατηγικής απόδοσης της επένδυσης αυτών των

τρίτων εταίρων.5

Τι λένε οι ειδικοί:

Philippe Rivière: «Ένα άλλο εμπόδιο είναι το πόσα ιδρύματα εξακολουθούν να διαδίδουν τα δεδομένα τους μέσω φωτογραφικών πρακτορείων ή τραπεζών εικόνας που χρεώνουν για την πρόσβαση σε συγκεκριμένο περιεχόμενο. Στη Γαλλία, βρισκόμαστε ακόμη πολύ σε αυτό το μοτίβο. Παρά τη σημαντική πρόοδο που έχει σημειωθεί από ιδρύματα ή φωτογραφικά πρακτορεία, παραμένει το δεύτερο εμπόδιο που πρέπει να αρθεί στη Γαλλία».

Andrea Wallace: «Λόγω του κόστους ψηφιοποίησης, τα GLAM μερικές φορές σχηματίζουν αποκλειστικές συνεργασίες με εταιρείες που παρέχουν υπηρεσίες ψηφιοποίησης και εμπορευματοποίησης. Ενώ οι GLAM συνήθως λαμβάνουν αντίγραφα ως μέρος της συμφωνίας, τα συμβόλαια συνεργασίας και οι αξιώσεις τρίτων για δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας συνήθως απαγορεύουν στις GLAM να εκδίδουν αυτά τα αντίγραφα σε πλαίσια ανοιχτής πρόσβασης."

Martine Denoyelle: «Στη Γαλλία, έχουμε μια ιδιαίτερη διαμόρφωση για τη διαχείριση εικόνων συλλογής, συγκεντρωμένη με μια δημόσια οντότητα που δημιουργήθηκε για να συγκεντρώσει τους πόρους των μουσείων, ειδικά όσον αφορά τις φωτογραφικές εκστρατείες: το Réunion des Musées nationaux Grand Palais, που εμπορεύεται τις συλλογές φωτογραφιών πολλών μουσείων. Τα έσοδα από την πώληση εικόνων από το φωτογραφικό πρακτορείο μειώνονται κάθε χρόνο και δεν μπορούν να θεωρηθούν σημαντικά στον συνολικό προϋπολογισμό. αλλά το σύστημα, που βασίζεται σε πολυετείς συμβάσεις μεταξύ της οντότητας και των μουσείων, αποτρέπει επί του παρόντος την εξέλιξη των πραγμάτων: κατά τη γνώμη μου, αυτό είναι το κύριο εμπόδιο στη Γαλλία».

ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΟΔΗΓΗΣΗ

Επιπλέον, πολλά ιδρύματα είναι γενικά επιφυλακτικά σχετικά με την ανοιχτή πρόσβαση που επιτρέπει εμπορικές χρήσεις και «δωρεάν οδήγηση». Αυτή η επιφυλακτικότητα, όπως τόνισε η Heidi Raatz κατά τη διαδικασία αναθεώρησης, συχνά προβάλλεται ως δικαιολογία για τα GLAM που απελευθερώνουν μόνο αναπαραγωγές εικόνων χαμηλής ανάλυσης ή χαμηλότερης ποιότητας για ανοιχτή πρόσβαση. Η Andrea Wallace έχει επισημάνει ότι οι GLAM φοβούνται ότι το να επιτρέψουν σε οποιονδήποτε να χρησιμοποιήσει ή να επαναχρησιμοποιήσει ψηφιακές αναπαραγωγές για οποιονδήποτε σκοπό θα ενθαρρύνει την άδικη εμπορική εκμετάλλευση των συλλογών. Ωστόσο, όσον αφορά τα υλικά δημόσιου τομέα, η εμπορική χρήση είναι νόμιμη και στην πραγματικότητα σύμφωνα με το πνεύμα της νομοθεσίας περί πνευματικών δικαιωμάτων.6

Τι λένε οι ειδικοί:

Andrea Wallace: «Οι φόβοι ότι η απελευθέρωση ψηφιακών υποκατάστατων στο δημόσιο τομέα θα επιτρέψει στις εμπορικές βιβλιοθήκες φωτογραφιών να κάνουν freeride στις προσπάθειες των GLAM είναι θεμιτές και ήδη συμβαίνουν. Αυτή η πρακτική είναι νόμιμη λόγω της κατάστασης δημόσιου τομέα των δεδομένων."

ΑΠΩΛΕΙΑ ΕΣΟΔΩΝ ΑΠΟ ΦΥΣΙΚΕΣ ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ

Πολλά GLAM θα αποφύγουν την ψηφιακή ανοιχτή πρόσβαση με βάση τον φόβο ότι αυτό θα μειώσει τις πωλήσεις εισιτηρίων για φυσικές επισκέψεις και τον αριθμό των καταστημάτων δώρων, οδηγώντας σε απώλεια εσόδων.

Τι λένε οι ειδικοί:

Biyanto Rebin: «Το μεγαλύτερο εμπόδιο του ανοιχτού κινήματος GLAM είναι η παρανόηση του ίδιου του κινήματος. Πολλά ιδρύματα πιστεύουν ότι όταν ανοίγουν τη συλλογή τους, το ποσοστό επισκέψεων θα μειωθεί ταυτόχρονα. Το κοινό δεν θα έρχεται πλέον να επισκεφθεί το ίδρυμά του. Ωστόσο, αρκετές μελέτες αποδεικνύουν το αντίθετο, με το άνοιγμα της συλλογής τους, η ορατότητα του ιδρύματος αυξάνεται και επηρεάζει το ποσοστό επισκέψεων».

George Oates: «Υπάρχει έλλειψη ενδιαφέροντος για την ψηφιακή κοινή χρήση. Ορισμένοι οργανισμοί εξακολουθούν να δίνουν προτεραιότητα στις φυσικές επισκέψεις έναντι των ψηφιακών αλληλεπιδράσεων».

Andrea Wallace: «Τα GLAM χωρίς προγράμματα ανοιχτής πρόσβασης αναφέρονται μερικές φορές στην ελεύθερη είσοδο στο χώρο ως συμβιβασμό και αιτιολόγηση για τη χρέωση τελών αδειοδότησης. Αυτά τα GLAM αμφισβητούν αυτήν την πρακτική με ανοιχτά GLAM που χρεώνουν υψηλά τέλη εισόδου ως απόδειξη για τους λόγους για τους οποίους είναι δυνατό το πρόγραμμα ανοιχτής πρόσβασης. Ωστόσο, τα δεδομένα υποδεικνύουν ότι η πλειονότητα των μουσείων και των γκαλερί που εκδίδουν συλλογές σε πλαίσια ανοιχτής πρόσβασης χρεώνουν ονομαστικά τέλη ή παρέχουν δωρεάν είσοδο επί τόπου (τα δεδομένα δεν περιλαμβάνουν βιβλιοθήκες και αρχεία καθώς παρέχουν συνήθως δωρεάν είσοδο).

4 Βλέπε π.χ. (Tanner 2004; Ballon and Westermann 2006; Allen 2012; Crews and Brown 2010; Kelly 2013; Collections Trust 2015; Kapsalis 2016; Denoyelle, Durand, Daniel και Doukaridou-Ramantani 2018).

5 Σε αυτό το σημείο, βλέπε αιτιολογική σκέψη 49 της Οδηγίας της ΕΕ 2019/1024 για τα Ανοικτά Δεδομένα και την Επαναχρησιμοποίηση Πληροφοριών του Δημόσιου Τομέα (η οδηγία για τα ανοιχτά δεδομένα): «...Όταν ένα αποκλειστικό δικαίωμα σχετίζεται με την ψηφιοποίηση πολιτιστικών πόρων, μπορεί να είναι απαραίτητη κάποια περίοδος αποκλειστικότητας προκειμένου να δοθεί στον ιδιωτικό εταίρο η δυνατότητα να ανακτήσει την επένδυσή του...»

6 Για μια εξήγηση στο πλαίσιο της μη εμπορικής ρήτρας των αδειών CC, ανατρέξτε στην ενότητα Μη εμπορική ερμηνεία - Creative Commons.

ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ, ΓΝΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ

Το άνοιγμα απαιτεί σημαντικές ανθρώπινες ικανότητες και πόρους, γνώσεις και δεξιότητες. Για παράδειγμα, οι ψηφιακές τεχνολογίες απαιτούν ειδικές δεξιότητες τεχνολογίας πληροφοριών και

επικοινωνιών, όπως εμπειρία χρήστη, ανάλυση δεδομένων, διαχείριση μεταδεδομένων, ανάπτυξη λογισμικού, κ.λπ. Η έλλειψή τους μπορεί να ηχήσει απογοητευτικά το θάνατο για πολλές πρωτοβουλίες ανοιχτής κουλτούρας. Ομοίως, η διαχείριση πνευματικών δικαιωμάτων απαιτεί συχνά νομική εμπειρογνωμοσύνη στην οποία είναι δύσκολη η πρόσβαση, ακριβή ή και τα δύο. Αυτό είναι ένα από τα κύρια κίνητρα για το Πιστοποιητικό CC GLAM, το οποίο στοχεύει στην οικοδόμηση της ικανότητας των επαγγελματιών σε θέματα που σχετίζονται με τα πνευματικά δικαιώματα, την ανοιχτή άδεια χρήσης και τα οφέλη και τις προκλήσεις του ανοίγματος συλλογών GLAM.

Τι λένε οι ειδικοί:

Larissa Borck: «Τα πνευματικά δικαιώματα μπορούν να θεωρηθούν πολύ περίπλοκα και επίσης απαιτούν πολλή ενέργεια και πόρους από οργανισμούς και επαγγελματίες για να αποκτήσουν περισσότερες δεξιότητες και ικανότητες».

Douglas McCarthy: «Το Open GLAM απαιτεί πόρους, τεχνογνωσία και επενδύσεις στη διαχείριση δικαιωμάτων και τα πνευματικά δικαιώματα, τα οποία είναι πολύπλοκα».

Céline Chanas: «Τα ζητήματα της εκπαίδευσης και των ικανοτήτων θα μπορούσαν να είναι περιοριστικά. Στην ομάδα του μουσείου δεν είχαμε τα προφίλ και τις ικανότητες που απαιτούνται για την υλοποίηση ενός τέτοιου έργου».

Stacy Allison-Cassin: «Οι πόροι είναι πραγματικά μια τεράστια πρόκληση και οι πόροι δεν είναι μόνο χρήματα, αλλά άνθρωποι και γνώση. Επομένως, μπορεί να θέλετε να συμμετάσχετε σε ανοιχτές πρωτοβουλίες GLAM, αλλά δεν έχετε τις γνώσεις στο ίδρυμά σας για να κατανοήσετε πώς να χρησιμοποιείτε τις άδειες CC, πώς να ενσωματώνετε τις άδειες χρήσης σε ένα αποθετήριο ή πώς να εφαρμόζετε τα κατάλληλα μεταδεδομένα για να διασφαλίσετε ότι έχετε κατάλληλες άδειες στα υλικά σας. Γνωρίζουμε ότι είναι σχετικά εύκολη και φθηνή κατά κάποιους τρόπους η ψηφιοποίηση, αλλά είναι πολύ πιο εντατική η χρήση πόρων για την εφαρμογή κατάλληλων μεταδεδομένων, την παροχή εκπαίδευσης προσωπικού και την ύπαρξη εκείνων των ανθρώπων που μπορούν να κάνουν τη δουλειά».

Medhavi Gandhi: «Υπάρχει ένα εμπόδιο για τους επαγγελματίες να κατανοήσουν το ανοιχτό GLAM ως διαδικασία, ως αξία. Τα τελευταία χρόνια και ειδικά τα δύο τελευταία χρόνια της πανδημίας, τα GLAM έχουν αρχίσει να προσλαμβάνουν άτομα με ψηφιακό επαγγελματικό υπόβαθρο. Οπότε το εμπόδιο είναι περισσότερο ως προς το ποιος θα το κάνει, έχουμε τις κατάλληλες δεξιότητες; Έχουμε προσλάβει σωστά; Ποιον προσλαμβάνουμε για να το κάνει αυτό;»

Kristina Petrasova: «Η έλλειψη πόρων σε δεξιότητες εκπαίδευσης και τεχνολογίας και προτεραιότητες θεσμικής διαχείρισης που πρέπει να ανοίξουν είναι τα άλλα εμπόδια που μπορούν ρεαλιστικά να αντιμετωπιστούν στο εγγύς μέλλον».

George Oates: «Υπάρχει σίγουρα ανάγκη για καταλογογράφηση ψηφιοποιημένου υλικού προτού μπορέσουν να μοιραστούν και αυτό είναι θέμα χρόνου και πόρων».

Julia Pagel: «Σαφώς μας λείπουν πόροι: ανθρώπινοι πόροι, άνθρωποι που υποστηρίζουν τη μετάβαση σε ένα ανοιχτό μουσείο, άνθρωποι που δημιουργούν, διατηρούν και αναπτύσσουν συνδέσεις με τις κοινότητές τους, πόρους για οργανωτική μετατροπή σε έναν ευέλικτο οργανισμό και πολύ σημαντικό, πόροι για την ανάπτυξη ικανοτήτων για την απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων που απαιτούνται για νέες απαιτήσεις και για να μάθουμε πώς να κατευθύνουμε αποτελεσματικά την αλλαγή».

Josée Plamondon: «Είναι απαραίτητο να ενθαρρυνθεί η απόκτηση νέων γνώσεων, όπως η πιστοποίηση CC ή να ενθαρρυνθεί ο αντίκτυπος αυτής της γνώσης και των νέων πρακτικών ανοικτής επικοινωνίας μεταξύ των διαφόρων επαγγελματιών του πολιτισμού και της πληροφορικής. Αυτό το σημείο είναι ουσιαστικό γιατί είναι θέμα αναβάθμισης ατόμων, γνώσεων και πρακτικών».

Andrea Wallace: «Για πολλά ιδρύματα, η έλλειψη ψηφιακής εξειδίκευσης ή τεχνολογίας καθιστά αδύνατη την ανοιχτή συμμετοχή στο GLAM. Ακόμη και τα GLAM με ψηφιακή υποστήριξη σημειώνουν δυσκολίες στο να συμβαδίζουν με έναν τομέα που εξελίσσεται τόσο γρήγορα».

Stéphane Chantalat: «Μια άλλη πιθανή τροχοπέδη μπορεί να είναι η ανησυχία που συνδέεται με την άγνοια των δικαιωμάτων εικόνας και συνεπώς της κατάστασής τους. Είναι μια υπομονετική εργασία που απαιτεί εκπαίδευση, νομική βοήθεια και τη βοήθεια ειδικών, ιδιαίτερα αγιογράφων».

ΔΙΑΝΟΗΤΙΚΑ ΕΜΠΟΔΙΑ: ΦΟΒΟΣ ΑΠΩΛΕΙΑΣ ΕΛΕΓΧΟΥ ΚΑΙ ΚΑΚΗΣ ΧΡΗΣΗΣ

Τα ιδρύματα πολιτιστικής κληρονομιάς δεν είναι πάντα τα πιο ριψοκίνδυνα. Στην πραγματικότητα, φαίνεται να υπάρχει κάποιος εδραιωμένος συντηρητισμός στον τομέα, όπου οι υπεύθυνοι λήψης αποφάσεων του GLAM (εντός ή εκτός ιδρυμάτων) χαρακτηρίζονται από παραδοσιακές νοοτροπίες που θεωρούν την ανοιχτή πρόσβαση ως κίνδυνο. Αυτό με τη σειρά του προκαλεί αντιληπτές (συχνά αβάσιμες) υποχρεώσεις και κακές στρατηγικές διαχείρισης κινδύνου που δεν αναγνωρίζουν τις νέες πραγματικότητες του ψηφιακού κόσμου. Οι ανησυχίες σχετικά με την έλλειψη κατάλληλων πρακτικών διαχείρισης κινδύνου παραμένουν σημαντικές με μια ευρύτερη έννοια (κίνδυνοι για την υγεία, οργανωτική φήμη, κ.λπ.).7 Αυτό απαιτεί αλλαγή συμπεριφοράς με συντονισμένες προσπάθειες υπεράσπισης.

ΦΟΒΟΣ ΚΑΚΗΣ ΧΡΗΣΗΣ

Ένας επιπλέον διαδεδομένος φόβος είναι ότι η κακή χρήση θα επηρεάσει αρνητικά το ίδρυμα, τη φήμη του ή την ίδια τη συλλογή.

Τι λένε οι ειδικοί:

Maja Drabczyk: «Πολύ συχνά βλέπουμε τους εαυτούς μας ως θεματοφύλακες, ως προστάτες των συλλογών. Το να φοβόμαστε ότι μπορεί να χρησιμοποιηθούν κακώς μας εμποδίζει να εμπλακούμε σε νέες συνεργασίες για να δούμε και να αναγνωρίσουμε νέες ευκαιρίες [...] μας εμποδίζει να αναπτυχθούμε. Πρέπει να προσθέσουμε νέες δεξιότητες στον τομέα μας και να δούμε τους εαυτούς μας ως διευκολυντές, ως εμπειρογνώμονες ή απλά επαγγελματίες πρόθυμοι να συμμετάσχουν σε μια

σειρά διαλόγων, να ενδιαφέρονται πραγματικά για τις ανάγκες των ενδιαφερομένων μας και να διασφαλίζουμε ότι μέσω των ενεργειών μας ανταποκρινόμαστε πραγματικά στις ανάγκες τους και τους βοηθάμε να μεγαλώσουν. Τους βοηθάμε να διαμορφώσουν νοοτροπία, τους βοηθάμε να εκπαιδεύονται και τους βοηθάμε να διασκεδάσουν».

Philippe Rivière: «Υπάρχουν ακόμη πολλά εμπόδια στο άνοιγμα των GLAM. Το πρώτο εμπόδιο είναι οι νοοτροπίες. Είναι απαραίτητο να πείσουμε τους ανθρώπους ότι το άνοιγμα δεδομένων δεν σημαίνει ότι τα δίνετε σε κανέναν. Ο καθένας είναι πολίτης όπως κάθε άλλος, είναι δημόσια δεδομένα, αλλά πάνω απ' όλα, είναι απαραίτητο να καθησυχάσουμε τους ανθρώπους ότι η χρήση τους δεν θα έρχεται σε αντίθεση με τις αποστολές δημόσιας υπηρεσίας του ιδρύματος, αλλά αντίθετα ότι θα δώσουμε εξουσία, θα δώσουμε γνώση στους πολίτες».

George Oates: «Υπάρχει μια νευρικότητα σχετικά με την πιθανότητα κάποια από τα πράγματα που μοιράζεστε να κακοποιηθούν ή να κακομεταχειριστούν, ακόμα κι αν είναι δημόσια. Καθώς εξερευνούμε ορισμένες νέες περιοχές γύρω από το τι σημαίνει στην πραγματικότητα ο ψηφιακός δημόσιος τομέας, αυτό θα δοκιμαστεί με τη χρήση, οπότε αυτό είναι συναρπαστικό. Ας ελπίσουμε ότι δεν είναι μια τρομακτική στάση».

ΕΛΛΕΙΨΗ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ, ΣΥΝΤΗΡΗΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΠΟΦΥΓΗ ΚΙΝΔΥΝΟΥ

Ένα άλλο εμπόδιο είναι ο συνδυασμός αποστροφής στον κίνδυνο και έλλειψης γνώσης σχετικά με τις πραγματικές απειλές και τα οφέλη της ανοικτής πρόσβασης σε περιεχόμενο πολιτιστικής κληρονομιάς

Τι λένε οι ειδικοί:

Melissa Terras: «Συχνά οι άνθρωποι δεν παίρνουν ακριβώς το μήνυμα ή δεν κατανοούν τι συμβαίνει και μπαίνουν φραγμοί από επιτροπές, από τη διοίκηση, από διοικητικά συμβούλια, από χρηματοδότες, από πολιτικούς. Το επίπεδο του «όχι» μπορεί να είναι από πάνω προς τα κάτω».

Medhavi Gandhi: «Το μεγαλύτερο πρόβλημα είναι ο ψηφιακός γραμματισμός γύρω από αυτό. Πολλές φορές στα ιδρύματα, υπάρχει έλλειψη σαφήνειας σχετικά με το ποιου την απόφαση θα ανοίξει, και τι είδους, ποιοι θα συμμετέχουν και τι είδους λήψη αποφάσεων θα είναι αυτή. ”

Julia Pagel: «Επί του παρόντος, η οργανωτική δομή των μουσείων συχνά δεν επιτρέπει πραγματικά ευκίνητη και ευέλικτη διαχείριση, όπως ο καθιερωμένος εσωτερικός διάλογος μεταξύ του προσωπικού και η επίπεδη ιεραρχία στη λήψη αποφάσεων. Αυτά όμως είναι τα βασικά συστατικά του ανοιχτού GLAM. Το Open GLAM σημαίνει το θάρρος να δοκιμάσεις νέα πράγματα, νέες προσεγγίσεις και να διατρέχεις τον κίνδυνο αποτυχίας. Μέσα από την αποτυχία μαθαίνουμε να το κάνουμε καλύτερο. Αλλά η νοοτροπία και οι δομές χρηματοδότησης μέσα και από μουσεία εξακολουθούν να είναι πολύ ριζωμένες στις παραδοσιακές δομές, επομένως πρέπει να αντιμετωπίσουμε μια αντίσταση στην αλλαγή, κάτι που είναι απολύτως φυσιολογικό γιατί σε μας τους ανθρώπους δεν αρέσει να αλλάζουμε».

Josée Plamondon: «Σε στρατηγικό επίπεδο, τα κύρια εμπόδια είναι τα μοντέλα σκέψης και αξίας από τη βιομηχανική εποχή. Αυτή είναι μια οικονομία της γνώσης που βασίζεται στη διατήρηση, και προχωράμε προς τη συγκέντρωση πόρων και τη συνεργασία […] Χρειάζεται να έχουμε μια αλλαγή στη δομή, στις διαδικασίες και στους ρόλους. Πώς θα εμβυθίσουμε όλους τους παίκτες στον οργανισμό; Πώς θα τους κινητοποιήσουμε προς μια ωριμότητα πληροφόρησης όπου όλοι συμβάλλουν στην παραγωγή πληροφοριών και στην ανταλλαγή γνώσης;».

Ariadna Matas: «Υπάρχουν ακόμη πολλοί θεσμοί για τους οποίους τα θεωρητικά, ή ακόμα και πρακτικά, ή ηθικά επιχειρήματα δεν είναι επαρκής λόγος για να γίνει και αυτή η αλλαγή. Τότε αναρωτιέμαι αν δεν πρέπει να υπάρξει μια ισχυρότερη, πιο δραστική και πιο συντονισμένη ώθηση από τους χρήστες, ώστε όσοι αντιστέκονται σε αυτήν την αλλαγή να μην έχουν άλλη επιλογή. Οι [χρήστες] είναι τελικά αυτοί που υφίστανται τις συνέπειες. Χωρίς κάποια καταγγελία αυτής της κακής πρακτικής, όσοι θέτουν εμπόδια στην επαναχρησιμοποίηση μπορούν να συνεχίσουν να το κάνουν σαν να μην συνέβη τίποτα, χωρίς να αμφισβητηθούν, σαν να ήταν μέρος του status quo, το οποίο θεωρώ πολύ προβληματικό. Το status quo πρέπει να είναι να επιτρέπεται η επαναχρησιμοποίηση χωρίς περιορισμούς».

Douglas McCarthy: «Ένα σημαντικό εμπόδιο είναι κάτι που αποκαλώ «δύναμη του status quo». Αυτό σημαίνει, πρώτα απ 'όλα, αποστροφή κινδύνου και απροθυμία για αλλαγή. Τα μουσεία τείνουν να είναι μάλλον συντηρητικά ιδρύματα για πολλούς καλούς λόγους».

Patricia Diaz Rubio: «Πρέπει επίσης να αντιμετωπίσετε τις αντιλήψεις και την απροθυμία των επαγγελματιών του GLAM σχετικά με το τι σημαίνει πραγματικά η ανοικτή πρόσβαση και πόσο ωφέλιμη μπορεί να είναι η ανάπτυξη αυτού του τύπου έργου».

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟ ΚΑΙ ΕΓΧΩΡΙΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

Πέρα από τα πνευματικά δικαιώματα, πρέπει επίσης να λαμβάνεται υπόψη η ηθική, με σεβασμό και η δίκαιη μεταχείριση πολιτιστικά ευαίσθητων υλικών, όπως οι παραδοσιακές πολιτιστικές εκφράσεις των αυτόχθονων πληθυσμών και των τοπικών κοινοτήτων. Η έλλειψη συνειδητοποίησης και κατανόησης της ανάγκης για μια σεβαστή και προσεκτική προσέγγιση για το άνοιγμα συλλογών μπορεί επομένως να αποτελέσει μια άλλη μορφή φραγμού για την καλύτερη ανταλλαγή της πολιτιστικής κληρονομιάς. Όπως δήλωσαν οι Victoria Heath και Scann στο ιστολόγιο CC: «Το Open GLAM δεν αφορά μόνο την κοινή χρήση πολιτιστικής κληρονομιάς με σεβασμό του νόμου περί πνευματικών δικαιωμάτων, αλλά και πώς να το κάνουμε πιο υπεύθυνα, συνεργατικά και δίκαια».

Τι λένε οι ειδικοί:

Alwaleed Alkhaja: «Σε όλο τον κόσμο [ένα] εμπόδιο ή φραγμός στο άνοιγμα του GLAM είναι θέματα ευαισθησίας. Οι GLAM πρέπει να σκεφτούν εάν τοποθετώντας το περιεχόμενο στο διαδίκτυο, ανοίγοντάς το, προκαλούνται προβλήματα από την άποψη της ευαισθησίας.»

Andrea Wallace: «Η ψηφιοποίηση συχνά πλαισιώνεται ως μια ουδέτερη πράξη και μια επιθυμητή

μέθοδος τεκμηρίωσης συλλογών για διάφορους σκοπούς. Ωστόσο, μια πράξη ψηφιοποίησης ενεργοποιεί αυτόματα νόμους περί ιδιοκτησίας, συμβάσεων και πνευματικής ιδιοκτησίας που μπορούν να επεκτείνουν τα συστήματα ελέγχου, βλάβης και εξαγωγής σε ψηφιακές εκδόσεις πολιτιστικών εκδηλώσεων και στις γνώσεις ή τις ταυτότητες που κατέχουν».

Mariana Ziku: «Μπορεί να υπάρχουν φόβοι για απώλεια ποιότητας ή άλλοι φόβοι που σχετίζονται με τη νομισματική αποστολή του ιδρύματος. Ωστόσο, υπάρχει μεγαλύτερη αξία στην επέκταση της χωρητικότητας και της ικανότητας για ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς και προσιτή, από την αποφυγή, καθώς υπάρχουν αποτελεσματικές πρακτικές που ασχολούνται με αυτά τα ζητήματα, επίσης με δικαιώματα δεδομένων και διαφάνεια, για παράδειγμα οι αρχές CARE. Υπάρχουν λοιπόν τρόποι για να ξεπεραστούν τα εμπόδια και να το επιλύσουμε και στο τέλος το άνοιγμα της πολιτιστικής κληρονομιάς και η εφαρμογή του ανοιχτού GLAM είναι εξάσκηση του πολιτισμού όπως έχει γίνει συχνά ανά τους αιώνες».

Marco Rendina: «Στο ανοιχτό GLAM, έχουμε λίγους κινδύνους παρά πραγματικούς φραγμούς. Αν παραμερίσουμε τα πνευματικά δικαιώματα, φυσικά, που είναι πραγματικός δολοφόνος συνομιλιών, ο κύριος κίνδυνος που βλέπω για το ανοιχτό GLAM είναι ηθικός και είναι να επιτραπεί η επιφανειακή εκμετάλλευση του περιεχομένου, χωρίς να αναγνωρίσουμε την προέλευσή του και να εμπλακούμε με αυτό. Η χρήση υλικού που φυλάσσεται σε αρχεία, μουσεία και βιβλιοθήκες, ειδικά για εμπορικούς σκοπούς, χωρίς να αναγνωρίζονται οι ιστορικές ρίζες, οι κοινότητες και, κυρίως, χωρίς να δίνεται η κατάλληλη πίστωση σε όσους σχετίζονται με αυτό το περιεχόμενο, είναι δυστυχώς μια κοινή πρακτική, ειδικά στο χώρο της μόδας. Η μόδα είναι πράγματι ένα από τα πιο ισχυρά οπτικά σημαίνοντα της ταυτότητας - ατομικά καθώς και ως κοινότητες. Χρειαζόμαστε λοιπόν κανόνες για να ξεπεράσουμε την τάση να «αρπάξουμε και να φύγουμε», όχι κρύβοντας ή κλειδώνοντας περιεχόμενο, αλλά τοποθετώντας το στο σωστό πλαίσιο και αναγνωρίζοντας ότι έχει να κάνει με το «κοινοποίηση για φροντίδα». Αυτός είναι ο μόνος τρόπος για να προστατεύσετε το ανοιχτό περιεχόμενο και να επιτρέψετε στους ανθρώπους να το απολαύσουν και να μάθουν από αυτό».

ΦΟΒΟΣ ΜΗΠΩΣ ΒΛΑΨΟΥΜΕ ΤΟΥΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥΣ

Άλλα GLAM μπορεί να φοβούνται ότι η διαφάνεια θα βλάψει καλλιτέχνες και δημιουργούς.

Τι λένε οι ειδικοί:

Rebecca Giblin: «Ένα άλλο μεγάλο πρόβλημα είναι ότι υπάρχουν ανησυχίες ότι το άνοιγμα συλλογών θα μπορούσε να βλάψει δημιουργούς και καλλιτέχνες. Υπάρχουν τρόποι να το κάνουμε που μπορεί να μην λειτουργούν και υπάρχουν τρόποι να το κάνουμε που μπορεί να είναι επιβλαβείς, αλλά υπάρχουν επίσης τρόποι που μπορούμε να το σκεφτούμε δημιουργικά και μπορούμε να δημιουργήσουμε νόμους που στην πραγματικότητα λειτουργούν καλύτερα για όλους, οπότε η πιθανότητα να γίνει λάθος δεν πρέπει να σημαίνει ότι δεν προσπαθούμε να το κάνουμε σωστά.»

ΦΟΒΟΣ ΑΠΩΛΕΙΑΣ ΕΛΕΓΧΟΥ

Οι ανασφάλειες που συνδέονται με την εγκατάλειψη του ελέγχου είναι έντονες. Όπως φαίνεται στην εργασία Το πρόβλημα της Κίτρινης Γαλακτοπαραγωγής, υπάρχουν φόβοι σχετικά με το τι θα κάνουν οι άλλοι με τις συλλογές: θα γίνει κακή χρήση ή χρήση των έργων σε λάθος πλαίσιο; Οι GLAM μερικές φορές θεωρούν τους εαυτούς τους ως ναούς και διστάζουν να μοιραστούν επειδή φοβούνται ότι θα μειωθεί η εξουσία τους.8 Θέλουν να πιστωθούν ως το ίδρυμα υποδοχής και να συσχετιστούν με κάθε χρήση του έργου ως τρόπο για να αυξήσουν την προβολή τους και να ενισχύσουν τη φήμη τους, αλλά και μερικές φορές για να παρακολουθούν τυχόν κατάντη χρήση και να «προστατεύουν» τις συλλογές από διαφορετικές οπτικές γωνίες. Ένας πολύ μεγαλύτερος κίνδυνος, ωστόσο, είναι αυτός που διατρέχουν τα GLAM περιορίζοντας αδικαιολόγητα την πρόσβαση στη συλλογή και εμποδίζοντας τους ανθρώπους να ασχοληθούν ελεύθερα, ηθικά, ευαίσθητα και βαθιά μαζί τους. Τέτοιοι φόβοι θέτουν σε κίνδυνο τον ρόλο των GLAM ως διευκολυντών της πρόσβασης στη γνώση, όπως επεσήμανε η Shanna Hollich στη διαδικασία αναθεώρησης.

Τι λένε οι ειδικοί:

Katie Eagleton: «Πρόκειται για τον έλεγχο και την προτίμηση για να λέμε τι συμβαίνει με τις συλλογές και μερικά από αυτά είναι πραγματικά σημαντικά λόγω των ηθικών απαιτήσεων σχετικά με τη φροντίδα ευαίσθητου υλικού, αλλά μερικά από αυτά έχουν να κάνουν με τη γνώση του τι γίνεται με τις συλλογές».

Larissa Borck: «Οι επαγγελματίες και τα ιδρύματα πολιτιστικής κληρονομιάς μπορούν μερικές φορές να δουν την ανοιχτή πρόσβαση ως κίνδυνο και, κατά τις απόψεις τους, η κλειστή ή περιορισμένη πρόσβαση σε δεδομένα και συλλογές πολιτιστικής κληρονομιάς μπορεί να είναι ένας τρόπος προστασίας των συλλογών πολιτιστικής κληρονομιάς, ειδικά από διαφορετικές οπτικές γωνίες. Αυτό είναι ένα εμπόδιο στην αξία που μπορούν να έχουν οι συλλογές πολιτιστικής κληρονομιάς για τις αντίστοιχες κοινότητες και κοινωνίες τους».

Merete Sanderhoff: «Ο φόβος της απώλειας του ελέγχου είναι ίσως ένα είδος συνήθειας που εμποδίζει απλώς να ενστερνιστεί ότι οι άνθρωποι εκεί έξω είναι έτοιμοι και πρόθυμοι να κάνουν κάθε είδους υπέροχα πράγματα με την κληρονομιά τους, αν τους εμπιστευτούμε και τους το επιτρέψουμε. Έχουμε μεγάλη εμπειρία με τους χρήστες που μας πέρνουν το μυαλό με τα πράγματα που κάνουν με την ανοιχτή συλλογή μας στο SMK [Statens Museum for Kunst].»

Andrea Wallace: «Οι φόβοι για την απώλεια ελέγχου δημιουργούν φιλοσοφικούς φραγμούς όσον αφορά το ποιος θα πρέπει να είναι σε θέση να ερμηνεύει ή να δημιουργεί γνώση γύρω από μια συλλογή και για ποιους σκοπούς […]. Οι φόβοι για την απώλεια του ελέγχου μιας εργασίας και του εκπαιδευτικού της πλαισίου αναφέρονται συχνά ως ο λόγος γιατί τα μοντέλα αδειοδότησης παραμένουν απαραίτητα. Σε αυτές τις περιπτώσεις, αξιώσεις για δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας χρησιμοποιούνται επίσης για την προστασία του έργου, του καλλιτέχνη, του πλαισίου του και του ιδρύματος υποδοχής».

Dafydd Tudur: «Μια ανησυχία που έχουν οι οργανισμοί είναι ότι χάνουν τον έλεγχο των συλλογών εάν τις απελευθερώσουν ανοιχτά. Το ερώτημα που πρέπει να τεθεί εδώ είναι: γιατί νιώθουμε την ανάγκη

να ελέγχουμε τις ψηφιακές αναπαραγωγές των συλλογών; Γιατί νιώθουμε αυτή την ανάγκη να ελέγχουμε; Επειδή πολύ συχνά, το ψηφιακό περιεχόμενο είναι ήδη εκτός πνευματικών δικαιωμάτων, επομένως δεν είναι συνήθως ευαίσθητο ή προβληματικό. Γιατί λοιπόν νιώθουμε ότι πρέπει να ελέγχουμε τη χρήση του; Νομίζω ότι μέρος της αιτίας είναι η ανησυχία ότι χρησιμοποιούνται χωρίς να ξέρουμε πώς και ότι χάνουμε την ευκαιρία να κατανοήσουμε πώς οι άνθρωποι ανακαλύπτουν, αποσκοπούν εκ νέου και χρησιμοποιούν τις συλλογές στις οποίες έχουμε επενδύσει για να τις κάνουμε καθόλα διαθέσιμες ψηφιακά. Είναι σημαντικό να βλέπουμε την ανοιχτή πρόσβαση όχι ως κάτι που προσαρτάται στη στρατηγική μας ως κάποια περιφερειακή προσθήκη, αλλά ότι αυτή 16 είναι ο πυρήνας για ολόκληρο τον τρόπο με τον οποίο βλέπουμε το ρόλο μας και πώς εκπληρώνεται. Πρέπει να εξετάσουμε πώς διαμορφώνουμε μια σχέση με τους χρήστες μας που μας επιτρέπει να συλλέγουμε πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο χρήσης των συλλογών και ότι οι χρήστες αντιλαμβάνονται και γνωρίζουν πόσο πολύτιμες είναι αυτές οι πληροφορίες για εμάς, ώστε να μπορούμε να συνεχίσουμε να έχουμε πρόσβαση σε περισσότερες συλλογές στο μέλλον."

Simon Tanner: «Υπάρχει επίσης η ανησυχία ότι η απώλεια του ελέγχου του τρόπου χρήσης των εικόνων θα έβλαπτε κατά κάποιο τρόπο τη φήμη του ιδρύματος. Έτσι, εξαρτάται από τη θεσμική αποστολή και να αποφασίσουμε τι είναι πιο σημαντικό καθώς ανταποκρινόμαστε στις πιο πρόσφατες απαιτήσεις του ακροατηρίου και του κοινού μας. Στη συνέχεια, αυτή η αποστολή θα μετατοπιστεί περισσότερο στην ψηφιακή σφαίρα και ορισμένες από αυτές τις συμπεριφορές πολιτικής και ανώτερης διοίκησης θα πρέπει επίσης να μετατοπιστούν».

Karin Glasemann: «Ένα από τα μεγαλύτερα εμπόδια στο άνοιγμα του GLAM είναι η λανθασμένη κατανόηση του ελέγχου. Πολλά από τα ιδρύματά μας πιστεύουν ότι πρέπει να προστατεύσουμε τις συλλογές από κάποιου είδους κατάχρηση ή λάθος πλαίσιο στο οποίο εμφανίζονται. Αλλά πρέπει να καταλάβουμε ότι αν θέλουμε οι συλλογές να είναι μέρος της ζωής όλων, δεν μπορούμε να τις κρατήσουμε υπό έλεγχο. Οι κλειστές άδειες συχνά δεν προστατεύουν πραγματικά τις συλλογές από κατάχρηση, αλλά πάντα θα εμποδίζουν τους καλούς ανθρώπους να κάνουν καλά πράγματα με τις συλλογές μας, πράγμα που σημαίνει ότι οι εκπαιδευτικοί ή οι λάτρεις της τέχνης θα αποφεύγουν να κάνουν υπέροχα έργα με τις συλλογές μας επειδή δεν τολμούν να το κάνουν αυτό.»

Karin Glasemann: «Ένα από τα μεγαλύτερα εμπόδια στο άνοιγμα του GLAM είναι η λανθασμένη κατανόηση του ελέγχου. Πολλά από τα ιδρύματά μας πιστεύουν ότι πρέπει να προστατεύσουμε τις συλλογές από κάποιου είδους κατάχρηση ή λάθος πλαίσιο στο οποίο εμφανίζονται. Αλλά πρέπει να καταλάβουμε ότι αν θέλουμε οι συλλογές να είναι μέρος της ζωής όλων, δεν μπορούμε να τις κρατήσουμε υπό έλεγχο. Οι κλειστές άδειες συχνά δεν προστατεύουν πραγματικά τις συλλογές από κατάχρηση, αλλά πάντα θα εμποδίζουν τους καλούς ανθρώπους να κάνουν καλά πράγματα με τις συλλογές μας, πράγμα που σημαίνει ότι οι εκπαιδευτικοί ή οι λάτρεις της τέχνης θα αποφεύγουν να κάνουν υπέροχα έργα με τις συλλογές μας επειδή δεν τολμούν να το κάνουν αυτό.»

Melissa Terras: «Ο κόσμος δεν καταλαβαίνει γιατί πρέπει να χαρίζουμε δωρεάν τους κορυφαίους, όμορφους, υπέροχους πόρους που έχουμε. Υπάρχει ακόμα μια αίσθηση ιδιοκτησίας. Πρέπει να διερευνήσουμε διαφορετικές έννοιες της αξίας γύρω από την ψηφιακή πολιτιστική κληρονομιά, ότι

μπορεί να μην είναι πάντα μια οικονομική συναλλαγή για την οποία οι άνθρωποι έχουν πρόσβαση σε αυτά τα πράγματα, αλλά πρόκειται για διαφορετικούς τύπους αξιών. Επομένως, το εμπόδιο είναι πραγματικά η κατανόηση ότι δεν υπάρχουν πραγματικά πολλά χρήματα στο ψηφιακό ανοιχτό GLAM, αλλά θα πρέπει να είμαστε σε θέση να τα χρησιμοποιήσουμε για διαφορετικούς τρόπους για να ενθαρρύνουμε πολλούς ανθρώπους να ασχοληθούν και να ενθαρρύνουμε την πρόσβαση».

7 Ο Jonathan Hernandez το επεσήμανε αυτό σε ανταλλαγή email.

8 Βλέπε, π.χ., Το Μουσείο: Ένας ναός ή το φόρουμ, Duncan Cameron, 1971. https://www.elmuseotransformador.org/wp-content/uploads/2021/06/The-Museum-A-Temple-or-theforum.pdf

ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΣΥΝΘΕΤΑ ΚΑΙ ΞΕΠΕΡΑΣΜΕΝΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

Στα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας χρεώνουν συχνά το ότι εμποδίζουν τις GLAM που επιθυμούν να ψηφιοποιήσουν τις συλλογές τους και να κάνουν το περιεχόμενο ανοιχτά διαθέσιμο. Τα πνευματικά δικαιώματα είναι το κύριο νομικό καθεστώς που διέπει τους πολλαπλούς τρόπους με τους οποίους μπορεί να παραχθεί, να διανεμηθεί, να μοιραστεί, να αναπαραχθεί και να μεταμορφωθεί η δημιουργικότητα. Ως εκ τούτου, είναι κεντρικής σημασίας για την ψηφιοποίηση και τη διάθεση του πολιτισμού στο Διαδίκτυο. Οι κανόνες πνευματικής ιδιοκτησίας μπορεί συχνά να καθορίζουν τι μπορεί να διατεθεί στο διαδίκτυο, από ποιον και για ποιους σκοπούς.

Δυστυχώς, όπως σημειώνεται στο έγγραφο πολιτικής του CC, «Προς μια καλύτερη κοινή χρήση της πολιτιστικής κληρονομιάς — Μια ατζέντα για τη μεταρρύθμιση των πνευματικών δικαιωμάτων», οι νόμοι περί πνευματικών δικαιωμάτων είναι περίπλοκοι και συχνά ασαφείς, ποικίλλουν ευρέως από χώρα σε χώρα και κυρίως δυσκολεύονται να συμβαδίσουν με τις τεχνολογικές εξελίξεις στην ψηφιακή εποχή και ως αποτέλεσμα είναι ξεπερασμένοι. Οι GLAM είναι συχνά στο σκοτάδι σχετικά με το τι μπορούν να κάνουν νόμιμα λόγω των αβεβαιοτήτων που διαπερνούν το τοπίο των πνευματικών δικαιωμάτων, γεγονός που τους καθιστά δύσκολο να περιηγηθούν σε θέματα γύρω από: • δικαιώματα — σε ποιον ανήκουν και πόσο καιρό διαρκούν. • Εξαιρέσεις και περιορισμοί — ποιες δραστηριότητες μπορούν (ή δεν μπορούν) να γίνουν χωρίς ρητή άδεια. • δημόσιος τομέας — ποιες δωρεάν χρήσεις μπορούν να γίνουν με υλικά δημόσιου τομέα.

Για παράδειγμα, ο καθορισμός του εάν ένα έργο προστατεύεται από πνευματικά δικαιώματα ή είναι στον παγκόσμιο δημόσιο τομέα μπορεί να απαιτήσει ώρες έρευνας, πολλαπλές συνομιλίες και σχολαστική τεκμηρίωση. Η «εκκαθάριση» δικαιωμάτων, μια διαδικασία μέσω της οποίας ιδρύματα ερευνούν την κατάσταση πνευματικών δικαιωμάτων ενός έργου και διαπραγματεύονται την άδεια χρήσης και επαναχρησιμοποίησης με τους κατόχους δικαιωμάτων, συνεχίζει να μαστίζει τις προσπάθειες ανοιχτής κουλτούρας, ειδικά όταν οι συλλογές περιλαμβάνουν ορφανά έργα, έργα χωρίς πνευματικά δικαιώματα των οποίων οι κάτοχοι δικαιωμάτων είναι άγνωστοι ή αδύνατο να εντοπιστούν. Αυτό οδηγεί σε αυτό που ορισμένοι αναφέρουν ως «μαύρη τρύπα του 20ού αιώνα».

Τι λένε οι ειδικοί:

Ariadna Matas «[Ένα εμπόδιο είναι] ένα αρκετά περίπλοκο νομοθετικό τοπίο που καθιστά δύσκολο τον προσδιορισμό του αν κάτι είναι δημόσιο κτήμα ή την απόκτηση των απαραίτητων δικαιωμάτων».

Jonathan Hernandez: «Μια άλλη πρόκληση είναι οι περίπλοκοι νόμοι περί πνευματικών δικαιωμάτων, επομένως είναι σημαντικό να έχουμε μια γενική κατανόηση του τρόπου με τον οποίο εφαρμόζονται σε συγκεκριμένα έργα ή σε διάφορες δικαιοδοσίες. Η άγνοια αυτών των ζητημάτων μπορεί να δημιουργήσει αβεβαιότητα που μπορεί να οδηγήσει σε συντηρητικές προσεγγίσεις για την κυκλοφορία έργων στο δημόσιο τομέα».

Rebecca Giblin: «Ο ελέφαντας στο δωμάτιο φυσικά είναι ότι έχουμε σε πολλές χώρες πραγματικά ξεπερασμένους νόμους περί πνευματικών δικαιωμάτων που δεν εξυπηρετούν ιδιαίτερα τα συμφέροντα των δημιουργών ή τα συμφέροντα πρόσβασης και πρέπει να σκεφτούμε τρόπους με τους οποίους μπορούν να βαθμονομηθούν ώστε να ταιριάζουν καλύτερα στην πραγματικότητα που κατοικούμε τώρα. Αλλά υπάρχουν πολλές δυνατότητες αν σταματήσουμε να σκεφτόμαστε τα πνευματικά δικαιώματα [ως] ένα παιχνίδι μηδενικού αθροίσματος. Μπορούμε να σκεφτούμε τρόπους για να κάνουμε την πίτα μεγαλύτερη… μέσω της επιστροφής δικαιωμάτων».

Alwaleed Alkhaja: «Το μεγαλύτερο εμπόδιο είναι τα πνευματικά δικαιώματα. Υπάρχει έλλειψη πληροφοριών για να προσδιοριστεί εάν ένα στοιχείο είναι δημόσιο ή όχι. Δυστυχώς, εμείς [στο Κατάρ] δεν έχουμε ορφανά έργα [νομοθεσία] και αυτό μας δυσκολεύει να επιλέξουμε ή να τοποθετήσουμε κάτι στο διαδίκτυο».

Iolanda Pensa: «Ένα από τα πιο συνηθισμένα εμπόδια είναι να πιστεύει κανείς ότι το ανοιχτό GLAM σημαίνει να αποφασίζεις πώς να διαχειρίζεσαι τα πνευματικά δικαιώματα και τις άδειες. Είναι σαφές ότι πρόκειται για μια πολύ δύσκολη απόφαση. Ποιος διευθυντής, διοικητικό συμβούλιο ή συνέλευση μπορεί να αισθάνεται σίγουρος για την επιλογή μιας άδειας; Και αυτό είναι πράγματι το πρόβλημα εδώ. Αυτή δεν είναι η απόφαση που καλείται να λάβει ένα ίδρυμα: το ίδρυμα πρέπει να αποφασίσει να μοιραστεί τις συλλογές του, τα δεδομένα του και το περιεχόμενό του. Τα πνευματικά δικαιώματα και οι άδειες θα είναι τότε τα εργαλεία που θα χρησιμοποιηθούν για τη δημιουργία αυτού του ανοίγματος (με τις κοινότητες του Creative Commons και του Wikimedia που μπορούν να το υποστηρίξουν).»

Kristina Petrasova: «Το μεγαλύτερο εμπόδιο αυτή τη στιγμή είναι η εξαιρετικά περιοριστική και εστιασμένη στην αγορά αρχή της νομοθεσίας περί πνευματικών δικαιωμάτων».

Douglas McCarthy: «Πολλά μικρότερα ιδρύματα αγωνίζονται να πραγματοποιήσουν ενδελεχή αξιολόγηση πνευματικών δικαιωμάτων, η οποία είναι απαραίτητη για να ανοίξουμε και να αγκαλιάσουμε την ανοικτή πρόσβαση».

Andrea Wallace: «Για πολλά GLAM, η αδυναμία προσδιορισμού του εάν τα έργα είναι στον (παγκόσμιο) δημόσιο τομέα έναντι των πνευματικών δικαιωμάτων μπορεί να παρακάμψει τις επιθυμίες προετοιμασίας συλλογών για κυκλοφορία ανοικτής πρόσβασης».

ΕΛΛΕΙΨΗ ΘΕΤΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Επί του παρόντος, δεν υπάρχει θετικό πλαίσιο πολιτικής που να προσφέρει ένα πραγματικό όραμα για καλύτερη ανταλλαγή της πολιτιστικής κληρονομιάς. Ένα θετικό πλαίσιο πολιτικής θα ενθάρρυνε τις δραστηριότητες δημόσιου συμφέροντος των GLAM, όπως πρόσβαση σε διαδικτυακές συλλογές, διαδικτυακές εκθέσεις, προώθηση και ενασχόληση με συλλογές, καθώς και πρόσβαση και χρήση συλλογών για εκπαιδευτικούς και ερευνητικούς σκοπούς. Ένα τέτοιο πλαίσιο θα διασφάλιζε ότι οι ανάγκες των GLAM θα αντιμετωπίζονται ισότιμα με εκείνες των κατόχων δικαιωμάτων, με δίκαιο και ισορροπημένο τρόπο. Θα ενίσχυε επίσης την πολιτιστική ποικιλομορφία καθώς και την προστασία, τη διαφύλαξη και τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς σε παγκόσμια κλίμακα. Υπάρχει ένα νομικό κενό και ένα κενό πολιτικής για ένα υποστηρικτικό οικοσύστημα που επιτρέπει σε όλους να απολαμβάνουν το θεμελιώδες δικαίωμά τους για πρόσβαση στη γνώση και τον πολιτισμό.

Τι λένε οι ειδικοί:

Simon Tanner: «Τα σημαντικά εμπόδια για να ανοίξει το GLAM για μένα έχουν πάψει να είναι τεχνολογικά, τώρα συχνά καθοδηγούνται από πολιτικές. Και η πολιτική συχνά πληροφορείται από ανησυχίες που σχετίζονται με τις περιπλοκές της πνευματικής ιδιοκτησίας». 9

Medhavi Gandhi: «Υπάρχει ένα μεγάλο κενό, μια μεγάλη ώθηση πολιτικής που λείπει. Σε μια χώρα όπως η Ινδία, όπου τα περισσότερα από τα μουσεία μας είναι είτε υπό την πολιτεία είτε την κεντρική κυβέρνηση, πρέπει να υπάρξει κάποιου είδους πολιτική ρύθμιση ή κάποιου είδους συζήτηση με την κυβέρνηση για να επιτραπεί ακόμη και αυτός ο διάλογος γύρω από το άνοιγμα συλλογών και τις δυνατότητες γύρω από αυτό».

ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΕΠΙ ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΑΝΤΙΓΡΑΦΩΝ

Η νομοθεσία περί πνευματικών δικαιωμάτων θα πρέπει να απαγορεύει σε οποιονδήποτε να διεκδικεί δικαιώματα επί πιστών (μη πρωτότυπων) ψηφιακών αναπαραγωγών έργων δημόσιου τομέα. Αρκετές GLAM εξακολουθούν να συμμετέχουν στην εσφαλμένη και, σε ορισμένες δικαιοδοσίες, παράνομη πρακτική διεκδίκησης δικαιωμάτων επί τέτοιων πιστών αναπαραγωγών. Αυτό είναι προβληματικό, γιατί δημιουργεί πρόσθετα περιβλήματα του δημόσιου τομέα και παρεμποδίζει τις δυνατότητες επαναχρησιμοποίησης. Οι κακώς προσαρμοσμένοι νόμοι και οι ασυνεπείς πρακτικές GLAM κινδυνεύουν να κλειδώσουν τις συλλογές πίσω από έναν δεύτερο τοίχο πνευματικών δικαιωμάτων και να δημιουργήσουν σύγχυση μεταξύ των χρηστών και των επαναχρησιμοποιητών.

Τι λένε οι ειδικοί:

Antje Schmidt: «Ένα σημαντικό εμπόδιο είναι, όταν κατά την ψηφιοποίηση έργων σε δημόσιο τομέα, έχει προκύψει ένα νέο δικαίωμα στο ψηφιακό αντίγραφο. Επειδή τότε, υπό ορισμένες συνθήκες, πρέπει να εκκαθαριστούν τα δικαιώματα για την ψηφιακή αναπαραγωγή έργων που στην πραγματικότητα δεν προστατεύονται πλέον από πνευματικά δικαιώματα και οι συμβάσεις για νέες χρήσεις στον ψηφιακό χώρο πρέπει να επαναδιαπραγματεύονται αναδρομικά. Αυτό είναι, για τα

πολιτιστικά ιδρύματα, εξαιρετικά περίπλοκο και μερικές φορές ακόμη και αδύνατο αν δεν είναι πλέον γνωστοί οι κάτοχοι των δικαιωμάτων».

Jill Cousins: «Δεν πιστεύω ότι τα μουσεία που κατέχουν τις συλλογές τους, είναι θεματοφύλακες. Συχνά υποστηρίζονται από χρήματα των φορολογουμένων του δημοσίου, επομένως τα αντικείμενα που βρίσκονται σε δημόσιο τομέα θα πρέπει πραγματικά να παραμένουν στον δημόσιο τομέα από την αναλογική έως την ψηφιακή τους μορφή. […] επομένως, ουσιαστικά τα πνευματικά δικαιώματα εξακολουθούν να μην είναι πραγματικά κατάλληλα για τον σκοπό όσον αφορά τον Ιστό».

Alwaleed Alkhaja: "Υπάρχουν επίσης ζητήματα με ιδρύματα που διεκδικούν πνευματικά δικαιώματα σε ψηφιοποιημένο δημόσιο τομέα, αυτό είναι ένα μεγάλο εμπόδιο για τη δημιουργία περιεχομένου στο διαδίκτυο που είναι πραγματικά ανοιχτό και διαθέσιμο για εμπορική χρήση."

9 Αυτό το απόσπασμα προέρχεται από το «Open GLAM: Οι ανταμοιβές (και ορισμένοι κίνδυνοι) της ψηφιακής κοινής χρήσης για το δημόσιο καλό», Simon Tanner, King’s College London, στο Display με δική σας ευθύνη, από τους Andrea Wallace και Ronan Deazley, https://displayatyourownrisk.org/.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Για πολλά GLAM, το άνοιγμα της συλλογής τους στο διαδίκτυο απέχει πολύ από το να αποτελεί προτεραιότητα. Αρκετοί από αυτούς στον λεγόμενο παγκόσμιο νότο, και παντού στον κόσμο με την πανδημία COVID-19, αντιμετωπίζουν σημαντικές οικονομικές προκλήσεις, επομένως οι συζητήσεις και οι ενέργειες γύρω από το άνοιγμα του πολιτισμού τείνουν να παραγκωνίζονται. Αυτό εγείρει ερωτήματα ισότητας και ποικιλομορφίας στον ανοικτό πολιτιστικό χώρο, συγκεκριμένα πλαίσια και αξίες και φέρνει στο προσκήνιο το εκτεταμένο ζήτημα του ψηφιακού χάσματος. Η ισότιμη πρόσβαση στον πολιτισμό, η οποία διευκολύνεται σε μεγάλο βαθμό μέσω της διαφάνειας, θα πρέπει να παρέχεται σε όλους, ανεξαρτήτως πόρων ή τοποθεσίας.

Τι λένε οι ειδικοί:

Giovanna Fontenelle: «Δυστυχώς, το ανοιχτό GLAM δεν είναι ακόμα τόσο ισχυρή πραγματικότητα εκτός του παγκόσμιου Βορρά. Έχουμε μόνο μερικά ιδρύματα στον παγκόσμιο νότο που έχουν πράγματι προσχωρήσει ή που γνωρίζουν ακόμη και το κίνημα. Υπάρχει επίσης το γεγονός ότι, με το ανοιχτό GLAM, τα ιδρύματα πρέπει να αναζητήσουν πλατφόρμες, όπως τα έργα Wikimedia, με τη Wikipedia ή ακόμα και το Flickr Commons, για παράδειγμα, για να βοηθήσουν στη βελτίωση της απήχησής τους. Και δεν είναι κάθε ίδρυμα σε μια πλατφόρμα σαν αυτές, επομένως, δεν φθάνει πλήρως τις ανοιχτές δυνατότητές του στο GLAM και δεν προσεγγίζει όλους τους ανθρώπους που θα μπορούσε να προσεγγίσει».

Temi Odumosu: «Ένα άλλο εμπόδιο στο άνοιγμα του GLAM έχει να κάνει πραγματικά με αυτή την έννοια του ανοικτού χαρακτήρα. Πιστεύουμε ότι εάν κάτι είναι ψηφιοποιημένο και είναι διαθέσιμο στο διαδίκτυο, όπως το γνωρίζουμε στη δυτική ή βόρεια Ευρώπη ή στις ΗΠΑ, αυτό σημαίνει ότι όλοι έχουν πρόσβαση σε αυτό. Πρέπει λοιπόν να εξετάσουμε τι σημαίνει πραγματικά το άνοιγμα στο διαδίκτυο

και ποιο είναι το κοινό. Είναι κυρίως προνομιούχο κοινό; Είναι κυρίως άνθρωποι που έχουν πρόσβαση σε πολύ ακριβούς φορητούς υπολογιστές και κινητά τηλέφωνα; Ή μήπως αυτή είναι πραγματικά μια ανοιχτή κουλτούρα που μπορεί να έχει πρόσβαση οπουδήποτε και ανά πάσα στιγμή από όλους τους ανθρώπους σε όλο τον κόσμο;»

Andrea Wallace: «Μια σειρά από ανισορροπίες που σχετίζονται με την εξουσία, την προτεραιότητα, τα ενδιαφέροντα και τους πόρους μπορούν να διευκολύνουν ή να εμποδίσουν τη συμμετοχή σε πρωτοβουλίες ψηφιοποίησης και ανοικτής πρόσβασης, οι οποίες μπορεί να παραμορφώσουν το ανοιχτό τοπίο του GLAM, τις αναπαραστάσεις της κληρονομιάς, τη διαδικτυακή διάδοση και την κατανάλωση. Αν αφεθούν ανεξέλεγκτες, αυτές οι ανισορροπίες θα οδηγήσουν σε διαρκή και (επανα)εδραιωμένη κυρίαρχη κατανόηση του πολιτισμού, της κληρονομιάς, της πρόσβασης και της ένταξης, και στη μεταμόσχευση τους σε ψηφιακά περιβάλλοντα».

Susanna Ånäs: «Υπάρχουν προνομιούχα ιδρύματα πολιτιστικής μνήμης που μπορούν να εκτελέσουν αυτό το έργο και εκείνα που βρίσκονται σε πιο μειονεκτική θέση. Υπάρχουν πολλές αντιπαραθέσεις: η έλλειψη πόρων έναντι των καλά εφοδιασμένων πόρων, η κανονική έναντι της κοινής κ.λπ.».

Buhle Mbambo-Thata: «Υπάρχει ένα ψηφιακό χάσμα: υποδομές, [γύρω] δεξιότητες και μεταξύ του βορρά και του νότου, ακόμη και εντός του νότου, μεταξύ αγροτικών και αστικών, κοινωνικοπολιτικά, μεταξύ ανδρών και γυναικών. Αυτό το ψηφιακό χάσμα παρεμποδίζει την ελεύθερη ροή. Αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι δεν μπορεί να διορθωθεί, μπορούμε να εργαστούμε για την άρση του ψηφιακού χάσματος».

Ενώ πολλοί ειδικοί έχουν ήδη υποδείξει ορισμένα μονοπάτια προς τα εμπρός σε όλη αυτήν την έκθεση για να ξεπεραστούν τα εμπόδια στην ανοιχτή κουλτούρα, εμείς στην Creative Commons θα βασιστούμε σε αυτές τις συμβουλές και θα επεκτείνουμε την αναζήτησή μας για επιλογές για να βοηθήσουμε τις GLAM να συμμετάσχουν στην καλύτερη ανταλλαγή της πολιτιστικής κληρονομιάς.

ΠΗΓΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΑΝΑΓΝΩΣΗ

Αυτή η έκθεση βασίζεται στη σημαντική έρευνα που προηγήθηκε, ιδίως:

• 21 για το 2021: Ψηφιακή κληρονομιά και δημόσιος τομέας – CREATe by Andrea Wallace, 2022.

• Πέρα από την Ψηφιοποίηση: Σχεδιασμός για Συλλογές Ανοικτής Πρόσβασης, της Megan Paqua, 2018.

• CARE Αρχές Διακυβέρνησης Αυτοχθόνων Δεδομένων

• Critical Open GLAM: Προς [Κατάλληλη] Ανοικτή Πρόσβαση για Πολιτιστική Κληρονομιά από την Andrea Wallace (Ανώτερη Λέκτορας, Πανεπιστήμιο του Έξετερ, Αγγλία (Ηνωμένο Βασίλειο)), συγκεκριμένα: Εμπόδια στην Ανοικτή Πρόσβαση · Ανοιχτό GLAM, 2020.

• Εμφάνιση με δική σας ευθύνη, από τους Andrea Wallace και Ronan Deazley, 2016.

• Διερεύνηση νέων επιχειρηματικών μοντέλων για την ψηφιοποίηση εσόδων πέρα από την

αδειοδότηση εικόνων για την προώθηση της υιοθέτησης του OpenGLAM. Στο: Bienert, A and Kaiser, T, (επιμ.) EVA Berlin 2018: Elektronische Medien & Kunst, Kultur und Historie. (σελ. σσ. 274-280). Staatliche Museen zu Berlin - Preußischer Kulturbesitz, Deutsches Zentrum für Luft- und Raumfahrt e.V.: Βερολίνο, Γερμανία, από Valeonti, F; Terras, M; Hudson-Smith, A; Zarkali, C,, 2018.

• Πόσο ανοιχτό είναι το OpenGLAM; Εντοπισμός εμποδίων στην εμπορική και μη εμπορική επαναχρησιμοποίηση ψηφιοποιημένων εικόνων τέχνης, Journal of Documentation, Vol. 76 No. 1, σελ. 1-26, από τους Valeonti, F., Terras, M. and Hudson-Smith, A., 2020.

• Ήταν μια (καλή) χρονιά για το Open GLAM. Να γιατί. - Creative Commons από τη Victoria Heath and Scann, 2020.

• Άνοιγμα πρόσβασης σε συλλογές: δημιουργία και χρήση ανοικτού ψηφιοποιημένου πολιτιστικού περιεχομένου, Διαδικτυακή αναθεώρηση πληροφοριών, Vol. 39 No. 5, σελ. 733-752, του M. Terras 2015.

• Rapport sur l'open content dans les Institutions Culturelles en France - État des lieux des pratiques numériques et d'ouverture de contenus.pdf - Wikimedia Commons, από Martin Audran, Marion Serot et Emmanuel Rivat (στα γαλλικά), 2022.

• The Good Actor/Bad Actor Approaches to Licensing από τον Michael Weinberg, 2020.

• Η αποστολή δεκαετίες: η μαύρη τρύπα του 20ου αιώνα στην Europeana των Julia Fallon και Pablo Uceda Gomez, 2015.

• Το Μουσείο: Ένας ναός ή το φόρουμ, του Duncan Cameron, 1971.

• Ο δημόσιος τομέας και 5 πράγματα που δεν καλύπτονται από πνευματικά δικαιώματα από τον Timothy Vollmer, 2017.

• The Problem of the Yellow Milkmaid: Μια προοπτική του επιχειρηματικού μοντέλου στα ανοιχτά μεταδεδομένα από τους Harry Verwayen, Martijn Arnoldus και Peter B. Kaufman, 2011.

• Προς την καλύτερη κοινή χρήση της πολιτιστικής κληρονομιάς — Μια ατζέντα για τη μεταρρύθμιση των πνευματικών δικαιωμάτων από Creative Commons, 2022.

• Toward Open Research: A Narrative Review of the Challenges and Opportunities for Open Humanities, Journal of Communication, Volume 71, Issue 5, October 2021, pages 827–853, by Paul Longley Arthur, Lydia Hearn, 2021.

εικόνες

Πολύχρωμο φράγμα από τον Vincent van der Pas (2013) - CC BY SA 2.0 (https://www.flickr.com/photos/ 25704219@N04/13973667168)

• Books and Scholars' Possessions, Κορέα του 20ου αιώνα - Δημόσιος Τομέας - The MET Museum

(https:// www.metmuseum.org/art/collection/search/73134)

• Γέφυρα Bamboo, Luang Prabang, by Photasia CC BY 2.0 (https://www.flickr.com/photos/56480710@N03/8373073718)

• Περιφραγμένος κήπος από τον Lucas Gassel (1560-70) - Public Domain - The MET Museum (https:// www.metmuseum.org/art/collection/search/348512)

• Η πτώση του Τείχους του Βερολίνου -Νοέμβριος 1989 από τον Gavin Stewart (1989) - CC BY 2.0 (https://www.flickr.com/ photos/gavinandrewstewart/93222147/in/album-72057594056444639/)

CC OPEN CULTURE VOICES EXPERTS

Το vlog του CC Open Culture Voices είναι μια σειρά συνεντεύξεων από ειδικούς στο κίνημα ανοικτής κουλτούρας.

Alwaleed Alkhaja, Ανώτερος Βιβλιοθηκάριος Πνευματικής Ιδιοκτησίας, Εθνική Βιβλιοθήκη του Κατάρ και CC Κατάρ, Κατάρ. Stacy Allison-Cassin, Επίκουρη Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Dalhousie (πρώην Πανεπιστήμιο του Τορόντο), Καναδάς. Susanna Ånäs, Συντονίστρια GLAM, AvoinGLAM [OpenGLAM], Φινλανδία. Larissa Borck, Επιμελήτρια και Ψηφιακή Ανάπτυξη, Μουσείο Sörmlands, Σουηδία. Céline Chanas, Διευθύντρια, Musée de Bretagne [Μουσείο Βρετάνης], Γαλλία. Stéphane Chantalat, Επικεφαλής, Υπηρεσία Μηχανογράφησης και Ψηφιοποίησης, Μουσεία Παρισιού, Γαλλία. Jill Cousins, Διευθύνων Σύμβουλος και διευθυντής, Μουσείο Hunt, Ιρλανδία. Martine Denoyelle, Επιμελήτρια/Διευθύντρια Έργου Digital Prospective, Institut national d’Histoire de l’art [Εθνικό Ινστιτούτο Ιστορίας Τέχνης], Γαλλία. Patricia Diaz Rubio, Εκτελεστική Διευθύντρια, Wikimedia Χιλή, Χιλή. Maja Drabczyk, Επικεφαλής Πολιτικής και Συνηγορίας και Μέλος Διοικητικού Συμβουλίου, Centrum Cyfrowe, Πολωνία. Katie Eagleton, Διευθύντρια Βιβλιοθηκών και Μουσείων, University of St Andrews, Σκωτία (Ηνωμένο Βασίλειο) Giovanna Fontenelle, Υπεύθυνη Προγράμματος GLAM and Culture, Wikimedia Foundation και CC Brazil, Βραζιλία. Medhavi Gandhi, Ιδρυτής, The Heritage Lab, Ινδία. Rebecca Giblin, Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Μελβούρνης, Αυστραλία. Karin Glasemann, Ψηφιακή Συντονίστρια, Εθνικό Μουσείο, Σουηδία. Jonathan Hernandez, Ερευνητής, Instituto de Investigaciones Bibliotecològicas y de la Informaciòn του Universidad Nacional Autónoma de México, [Βιβλιοθήκη και Ερευνητικό Ινστιτούτο Πληροφοριών του Εθνικού Αυτόνομου Πανεπιστημίου του Μεξικού], Μεξικό. Ariadna Matas, Σύμβουλος Πολιτικής, Ίδρυμα Europeana, Ολλανδία. Buhle Mbambo-Thata, Πανεπιστημιακός Βιβλιοθηκάριος, Εθνικό Πανεπιστήμιο του Λεσότο, Λεσότο. Douglas McCarthy, Collections Engagement Manager, Europeana Foundation, Ολλανδία. George Oates, Εκτελεστικός Διευθυντής, Flickr Foundation, Η.Π.Α. Temi Odumosu, Ανώτερος Λέκτορας, Malmö University, Σουηδία. Julia Pagel, Γενική Γραμματέας, Δίκτυο Ευρωπαϊκών Οργανισμών Μουσείων (NEMO), Γερμανία. Iolanda Pensa, Lead, Wikimedia Italia, Ιταλία. Kristina Petrasova, Επικεφαλής του έργου Digital Heritage and Public Media, The Netherlands Institute for Sound & Vision (NISV) , Ολλανδία. Josée Plamondon, βιβλιοθηκάριος και σύμβουλος ψηφιακών πληροφοριών, Καναδάς. Biyanto Rebin, Πρώην Πρόεδρος του Εκτελεστικού Συμβουλίου, Wikimedia Ινδονησία, Ινδονησία. Marco Rendina, Διευθύνων Σύμβουλος, European Fashion Heritage Association (EFHA), Ιταλία.

Philippe Rivière, Επικεφαλής Ψηφιακής Στρατηγικής, Art Explora, Γαλλία. Merete Sanderhoff, Επιμελήτρια και Senior Advisor, Statens Museum for Kunst [Εθνική Πινακοθήκη της Δανίας], Δανία. Antje Schmidt, Επικεφαλής Ψηφιακής Στρατηγικής, Museum für Kunst und Gewerbe Hamburg, Γερμανία. Neal Stimler, Πρόεδρος, Stimler Advantage, Η.Π.Α. Simon Tanner, Καθηγητής, King's College του Λονδίνου, Αγγλία (Ηνωμένο Βασίλειο). Melissa Terras, Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο του Εδιμβούργου, Σκωτία (Ηνωμένο Βασίλειο). Dafydd Tudur, Engagement and Digital Content, National Library of Wales, Wales (UK). Mariana Ziku, Συνιδρύτρια και Επιμελήτρια Προγράμματος, Μπιενάλε Δυτικών Βαλκανίων, Ελλάδα.

ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΕΜΠΟΔΙΑ ΣΤΟΝ ΑΝΟΙΧΤΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ;

Αντιμετωπίζετε αυτά ή άλλα εμπόδια; Γνωρίζετε τι είδους υποστήριξη θα μπορούσε να προσφέρει η CC;

Επικοινωνήστε μαζί μας και ενημερώστε μας! Στείλτε email στο info@creativecommons.org και μοιραστείτε τις ιδέες και τις ευκαιρίες σας για να ξεπεράσετε αυτά τα εμπόδια.